

**Bryssel, 30. tammikuuta 2026
(OR. en)**

5835/26

**COHOM 27
CONUN 14
COPS 70
COASI 26
COAFR 29
CFSP/PESC 147
DEVGEN 16
MAMA 25**

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähtettäjä: Neuvoston pääsihteeristö

Vastaanottaja: Valtuuskunnat

Asia: Neuvoston päätelmät EU:n prioriteeteista YK:n ihmisoikeusfoorumeilla vuonna 2026

Valtuuskunnille toimitetaan liitteenä neuvoston 4151. istunnossaan 29. tammikuuta 2026 hyväksymät neuvoston päätelmät EU:n prioriteeteista YK:n ihmisoikeusfoorumeilla vuonna 2026.

**PÄÄTELMÄT EU:N PRIORITEETEISTA YK:N IHMISOIKEUSFOORUMEILLA
VUONNA 2026**

1. **Ihmisoikeudet** – olivatpa ne sitten kansalaisoikeuksia, kulttuurisia, taloudellisia, poliittisia tai sosiaalisia oikeuksia – ovat yleismaailmallisia, jakamattomia, toisistaan riippuvaisia ja toisiinsa liittyviä. Ihmisoikeudet ovat ihmisarvon, tasa-arvon, demokratian, oikeusvaltion, rauhan ja kestävän kehityksen kulmakivi. Rauha, vauraus, vapaus ja turvallisuus sekä kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttaminen ja Agenda 2030 -toimintaohjelman toteuttaminen kulkevat käsi kädessä oikeusvaltioperiaatteen, demokratian ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen kanssa. Kansainvälinen oikeus on rauhan, oikeudenmukaisuuden, vapaan kaupan ja riitojenratkaisun perusta.
2. Euroopan unioni vahvistaa olevansa vakaasti sitoutunut edistämään **ihmisoikeuksien yleismaailmallista kunnioittamista, suojelua ja toteutumista** kaikkialla maailmassa. EU puolustaa järkkymättä ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen yleismaailmallisuutta. Näiden yleismaailmallisten normien aktiivinen edistäminen ja suojeleminen myös ulkosuhdetoiminnassa on Euroopan unionin, sen jäsenvaltioiden ja sen kansalaisten edun mukaista. EU aikoo olla reaktiivinen ja toimia periaatteidensa pohjalta suojellakseen ja edistääkseen tehokkaasti ihmisoikeuksia, demokratiaa ja oikeusvaltioperiaatetta nopeasti muuttuvassa maailmassa.
3. Tämänhetkinen laaja-alainen hyökkäys sääntöpohjaista **kansainvälistä järjestystä**, ihmisoikeuksia, kansainvälisesti sovittuja normeja ja niiden valvomiseksi perustettuja instituutioita kohtaan sotii EU:n strategisia etuja vastaan, sillä unioni on rakennettu kansainvälisen yhteistyön ja yhteisen vastuun pohjalle. Yhteisesti sovitut säännöt sekä tehokkaat ja osallistavat **monenväliset instituutiot**, joista keskeisin on Yhdistyneet kansakunnat, ovat paras keino varmistaa rauha, turvallisuus, ihmisoikeudet, vauraus ja kestävä kehitys kaikille. EU aikoo jatkossakin omaksua vahvan kannan ja toimia johtajana kansainvälisen oikeuden ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen vaalimisessa ja edistämisessä hyödyntäen yhtenäisyyttään sellaisten alueidenvälisen kumppanuuksien viemiseksi eteenpäin, jotka lujittavat globaaleja normeja ja rauhaa. Torjumme ihmisoikeuksien taantumista kaikissa mahdollisissa tilaisuuksissa monenvälisillä foorumeilla.

4. EU jatkaa **yhteistyötä maailman kaikkien alueiden kanssa** ja kumppanuuksien tiivistämistä eri maiden kanssa kaikilla alueilla. Jatkossakin on erityisen tärkeää syventää ja laajentaa ihmisoikeusalan yhteistyötä myös muiden kuin perinteisesti samanmielisten kumppanien kanssa ja toimia sillanrakentajana. EU pysyy ennustettavana ja luotettavana kumppanina eri maille kaikkialla maailmassa.
5. EU kehottaa edelleen kaikkia valtioita tekemään täysimittaista yhteistyötä **YK:n ihmisoikeusjärjestelmän** kanssa ja osallistumaan siihen rakentavasti. **YK:n ihmisoikeusneuvoston** täyttäessä tänä vuonna 20 vuotta on olennaisen tärkeää muistuttaa sen roolista ihmisoikeuksiin liittyvän vuoropuhelun, yhteistyön ja toiminnan keskeisenä foorumina, vahvistaa sen asemaa ja lisätä synergiaa, jota saadaan sen työskentelystä muiden YK:n elinten, erityisesti YK:n yleiskokouksen kolmannen komitean kanssa.
6. Jotta **YK:n ihmisoikeusjärjestelmä olisi vankka ja tehokas**, YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston pitää voida toimia riippumattomasti ja riittävin resurssein. EU kehottaa edelleen kaikkia valtioita myöntämään YK:lle ja sen ihmisoikeuksien valvontamekanismeille pääsyn alueilleen ehdoitta ja esteettä, esittämään pysyviä kutsuja YK:n erityismenettelyille ja muille YK:n ihmisoikeusmekanismeille ja helpottamaan niiden maavierailuja. EU vahvistaa vankkumattoman tukensa YK:n ihmisoikeusjärjestelmään perustavanlaatuisesti kuuluvalla **yleiselle määräaikaisarvioinnille** ja kehottaa kaikkia valtioita osallistumaan siihen jatkossakin. EU painottaa YK:n erityismenettelyjen toimeksiantojen haltijoiden olennaisen tärkeää roolia, riippumattomuutta ja lahjomattomuutta.
7. **YK:n kaikki kolme pilaria** ovat yhtä tärkeitä ja toisiaan vahvistavia, sillä YK-järjestelmä rakentuu niiden varaan. YK:lla on keskeinen rooli normien asettamisessa, ja kaikkien YK:n elinten ja yhteisöjen olisi otettava ihmisoikeusnäkökulma huomioon toiminnassaan. **UN80-aloite** tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa YK:ta ja auttaa sitä pääsemään tavoitteisiinsa kaikissa kolmessa pilarissa, sillä vaikuttavuus on erityisen tärkeää ihmisoikeuksien alalla. EU seuraa edelleen valppaasti sitä, että ihmisoikeuspilari ei heikenny suhteettomasti UN80-uudistusprosessissa, ja kiinnittää erityistä huomiota sen riittävään, ennakoitavaan, suurempaan ja pysyvään **rahoitukseen** ottaen huomioon, että pilari kärsii jo rakenteellisestikin rahoitusvajeesta ja että maksuvalmiuskriisi on vaikuttanut siihen erityisen paljon. EU kehottaa edelleen kaikkia valtioita täyttämään rahoitussitoumuksensa ja maksamaan maksunsa kokonaisuudessaan ja ajoissa.

8. Ihmisoikeusneuvostossa ja kolmannessa komiteassa käynnissä olevat **rationalisointi- ja tehostamistoimet** tarjoavat tilaisuuden tarkentaa näiden foorumien ja niiden antamien toimeksiantojen kohdealoja, tehostaa niitä ja parantaa niiden vaikuttavuutta sekä tiivistää yhteistyötä ihmisoikeusneuvoston ja kolmannen komitean välillä päällekkäisyyksien vähentämiseksi ja välttämiseksi. EU kehottaa kaikkia valtioita osallistumaan näihin toimiin vilpittömän yhteistyön hengessä ja ihmisoikeusneuvoston ja kolmannen komitean keskeisten toimintojen ylläpitämiseksi.
9. Ihmisoikeuksien kunnioittamiseksi, suojelemiseksi ja toteuttamiseksi sekä kestävän rauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi on jatkettava toimia, joilla **lopetetaan rankaisemattomuus ja varmistetaan vastuuvollisuus** kaikista kansainvälisen oikeuden, myös **ihmisoikeuksia koskevan kansainvälisen oikeuden ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden**, loukkauksista ja rikkomuksista, tapahtuivatpa ne missä tahansa. Vastuuvollisuus on avainasemassa konfliktien kestävässä ratkaisemisessa. EU tukee edelleen yhdessä kumppaneidensa kanssa eri puolilla maailmaa YK:n erityismenettelyjä, toimeksiantojen haltijoita ja muita riippumattomia tutkimuksia, jotka koskevat ihmisoikeusloukkauksia ja -rikkomuksia sekä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden loukkauksia, myös niitä, joissa voi olla kyse kansainvälisistä rikoksista.
10. EU vahvistaa vankkumattoman tukensa kansainväliselle rikosoikeusjärjestelmälle ja erityisesti **Kansainväliselle rikostuomioistuimelle (ICC)** sekä sitoutumisensa Rooman perussäännön noudattamiseen ja ICC:n riippumattomuuden ja lahjomattomuuden säilyttämiseen. EU muistuttaa, että Rooman perussäännössä tarkoitetut rikokset, jotka uhkaavat maailman rauhaa, turvallisuutta ja hyvinvointia, eivät saisi jäädä rankaisematta. Jotta ICC voisi hoitaa tehtävänsä, sopimusvaltioiden on toimittava Rooman perussäännön määräysten mukaisesti täydessä yhteistyössä ICC:n kanssa rikosten tutkinnassa ja sen toimivaltaan kuuluviin rikoksiin liittyvissä syytetoimissa. EU:n toimintapolitiikka ICC:n tukemiseksi on historialtaan pitkä ja laadultaan vankka. EU kannustaa sopimusvaltioita ja muita valtioita käymään vuoropuhelua kansainvälistä oikeutta ja Rooman perussääntöä täysimääräisesti noudattaen sen varmistamiseksi, että ICC pysyy tehokkaana ja riippumattomana oikeuslaitoksena. EU tuomitsee edelleen ICC:hen, sen vaaleilla valittuihin viranhaltijoihin, henkilöstöön ja sen kanssa yhteistyötä tekeviin henkilöihin kohdistuvat hyökkäykset ja uhkaukset. EU antaa myös täyden tukensa ja panoksensa sen varmistamiseksi, että ICC:tä ja sen henkilöstöä suojellaan ulkoisilta paineilta ja uhkilta, jotta se voi jatkaa toimintaansa kaikissa olosuhteissa.

11. Vahva ja elinvoimainen **kansalaistoimintaympäristö** on ratkaisevan tärkeä demokratian, ihmisoikeuksien ja valtioiden vastuuvollisuuden kannalta. Rahoituksen rajoitteiden lisääntyessä kansalaisjärjestöihin ja ihmisoikeuksien puolustajiin kohdistuva häirintä, uhkailu ja hyökkäykset, myös valtioiden rajat ylittävät tukahduttamistoimet, sekä yhä rajoittavampi lainsäädäntö ovat lisääntyneet hälyttävästi monissa maissa. EU tukee ja suojelee edelleen vahvaa ja häiriönsietokykyistä kansalaisyhteiskuntaa verkossa ja sen ulkopuolella, myös EU:n kansalaisyhteiskuntastrategian avulla, ja edistää järjestelmällisesti kansalaisyhteiskunnan jäsenelyä kanssakäymistä päätöksentekoviranomaisten kanssa ja mahdollistaa sen sekä edistää kansalaisyhteiskunnan osallistumista YK:n ja muiden monenvälisten foorumien toimintaan.
12. **YK:n muuttuva dynamiikka** luo uusia haasteita ja lisää pyrkimyksiä heikentää nykyisiä sitoumuksia ja normeja. EU vastustaa tiukasti kaikkia pyrkimyksiä heikentää kansainvälisen oikeuden mukaisia valtioiden velvoitteita tai ihmisoikeuksien yleismaailmallisuutta. EU käyttää koko välineistöään, myös EU:n maailmanlaajuisia ihmisoikeuspakotejärjestelmää, saadakseen aikaan muutoksia ja parantaakseen ihmisoikeustilannetta koko maailmassa. EU torjuu valheellisia narratiiveja, jotka koskevat muun muassa niin kutsuttuja yksipuolisia pakkotoimia, sekä disinformaatiota ja ulkomaista tiedonmanipulointia ja häirintää.

13. EU pyrkii lopettamaan ja estämään uudet ihmisoikeusloukkaukset ja -rikkomukset muun muassa ottamalla johtavan roolin **asianmukaisissa aloitteissa** YK:n yleiskokouksen kolmannessa komiteassa ja ihmisoikeusneuvostossa ja tukemalla niitä. Maakohtaisten aloitteiden avulla voidaan keskittyä yksittäisten maiden ihmisoikeustilanteeseen yleismaailmallisten normien mukaisesti, kuten puuttumaan yksittäisiin loukkauksiin, edistämään vastuuvollisuutta ja parantamaan ihmisoikeustilannetta riippumattomien mekanismien ja erityismenettelyjen kaltaisten toimeksiantojen sekä YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston kautta. EU ottaa jatkossakin johtavan roolin Afganistania, Burundia, Eritreaa, Korean demokraattista kansantasavaltaa, Myanmaria ja Valko-Venäjää koskevissa **maakohtaisissa aloitteissa**. Se seuraa tiiviisti seuraavia maita koskevia aloitteita: Georgia (Abhasian ja Etelä-Ossetian miehitetty alueet mukaan luettuina), Haiti, Iran, Keski-Afrikan tasavalta, Kongon demokraattinen tasavalta, Nicaragua, Miehitetty palestiinalaisalue, Somalia, Sudan, Syyria, tilapäisesti miehitetty Ukrainan alueet (Krimin autonominen tasavalta ja Sevastopolin kaupunki mukaan luettuina) sekä Venäjä. EU osallistuu aktiivisesti kaikkiin maakohtaisiin interaktiivisiin vuoropuheluihin erityismenettelyjen toimeksiantojen haltijoiden kanssa ja muihin keskusteluihin, joilla kiinnitetään huomiota muihin yksittäisiin ihmisoikeustilanteisiin ja niihin liittyviin alueellisiin haasteisiin. EU aikoo myös toteuttaa jatkotoimia ihmisoikeusneuvoston viimeisimpiä erityisistuntoja silmällä pitäen. EU toimii johtavassa roolissa kuolemanrangaistusta, uskonnon- tai vakaumuksenvapautta ja lapsen oikeuksia koskevissa aihekohtaisissa aloitteissa.

14. EU tuomitsee edelleen ehdottoman jyrkästi Venäjän laittoman, provosoimattoman ja perusteettoman sotilaallisen hyökkäyksen **Ukrainaa** vastaan. EU tuomitsee edelleen mitä jyrkimmin myös Venäjän jatkuvat ihmisoikeuksia koskevan kansainvälisen oikeuden ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden loukkaukset Ukrainassa, mukaan lukien sotavankien ja siviilivankien summittaiset teloitukset, mielivaltaiset pidätykset sekä järjestelmällinen ja laajamittainen kidutus ja muu kaltoinkohtelu, kuten raiskaukset ja muu konflikteihin liittyvä seksuaalinen ja sukupuolistunut väkivalta. EU on syvästi huolissaan siitä, että yhä useampia siviilejä kuolee ja loukkaantuu Venäjän iskuissa, jotka toteutetaan käyttäen drooneja ja räjähtäviä aseita, muun muassa laaja-alaisin vaikutuksin kaupunkialueilla, sekä iskuissa, jotka kohdistuvat **muihin** siviili-infrastruktuureihin ja siviileihin. Tutkintakomissio on todennut, että Venäjän viranomaiset ovat syyllistyneet rikoksiin ihmisyyttä vastaan, kuten kidutukseen, tahdonvastaisiin katoamisiin, murhiin ja väestön pakkosiirtoihin, sekä sotarikoksiin, kuten tahallisiin ja tehostettuihin iskuihin siviilejä vastaan. EU kehottaa edelleen Venäjää ja Valko-Venäjää lopettamaan välittömästi lasten karkottamiset ja pakkosiirrot – kansainvälisen oikeuden vakavat rikkomukset, jotka tutkintakomission mukaan ovat sotarikoksia – sekä lopettamaan ukrainalaislasten laittoman adoptoinnin ja varmistamaan heidän välittömän ja turvallisen paluunsa Ukrainaan. EU kehottaa Venäjää lopettamaan välittömästi ukrainalaisten alaikäisten ja nuorten militarisoinnin ja indoktrinoinnin, kuten todetaan YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston Ukrainan ihmisoikeustilannetta koskevissa viimeisimmissä raporteissa. EU on vakaasti sitoutunut varmistamaan täyden vastuuvollisuuden kaikista Venäjän hyökkäyssodasta johtuvista kansainvälisistä rikoksista ja ihmisoikeusloukkauksista ja -rikkomuksista, muun muassa ICC:n syyttäjän suorittaman tutkinnan avulla, sekä takaamaan uhrien oikeussuojan ja oikeuden korvauksiin ja takeisiin siitä, ettei vastaavaa tapahdu uudestaan. Tässä yhteydessä EU panee merkille Ukrainan kansainvälisen vaadekomission perustamista koskevan uuden yleissopimuksen allekirjoittamisen ja kehottaa jatkamaan työtä. EU tukee edelleen Ukrainaan kohdistuvaa hyökkäysrikosta käsittelevään erityistuomioistuimeen liittyviä lisätoimia ja työtä kattavan korvausmekanismin perustamiseksi. EU tukee ihmisoikeusneuvoston Ukrainaa käsittelevälle kansainväliselle tutkintakomissiolle antaman toimeksiannon uusimista. EU vaatii Venäjää lopettamaan hyökkäyksensä, vetämään pois kaikki joukot ja sotilaskaluston Ukrainan koko alueelta ja kunnioittamaan täysimääräisesti Ukrainan suvereniteettia, itsenäisyyttä ja alueellista koskemattomuutta sen kansainvälisesti tunnustettujen rajojen sisällä. EU on edelleen sitoutunut kattavaan, oikeudenmukaiseen ja kestävään rauhaan Ukrainassa YK:n peruskirjan periaatteiden ja kansainvälisen oikeuden pohjalta ja suhtautuu myönteisesti kaikkiin tätä edistäviin pyrkimyksiin.

15. EU seuraa jatkossakin ihmisoikeusloukkausten rakenteellista järjestelmää **Venäjällä**. Loukkaukset ovat osa alati tehostuvia järjestelmällisiä ja valtion tukemia kansallisia tukahduttamistoimia, joihin kuuluvat muun muassa mielivaltaiset pidätykset sekä laajalle levinnyt ja systemaattinen kidutus ja huono kohtelu. EU on edelleen syvästi huolissaan kansalaisyhteiskunnan toiminnan estämisestä sekä verkossa että sen ulkopuolella ja tuomitsee kansalaisyhteiskuntaan, eriäviä mielipiteitä esittäviin henkilöihin ja riippumattomiin tiedotusvälineisiin kohdistetun järjestelmällisen tukahduttamisen Venäjällä sekä valtion rajat ylittävät tukahduttamistoimet. EU kehottaa Venäjää kumoamaan sortavan lainsäädäntönsä ja mukauttamaan kansallisen lainsäädäntönsä vastaamaan ihmisoikeuksia koskevaa kansainvälistä oikeutta. EU kehottaa vapauttamaan välittömästi ja ehdoitta kaikki mielivaltaisesti pidätetyt henkilöt, myös poliittiset vangit, ja palauttamaan heidän asemansa sekä kehottaa Venäjää lopettamaan oikeuslaitoksen ja lainvalvontajärjestelmän poliittisen väärinkäytön. EU kehottaa edelleen Venäjää tekemään täyttä yhteistyötä YK:n kanssa ja kaikkien Venäjän ihmisoikeustilanteeseen liittyvien YK:n tutkintamekanismien ja alueellisten mekanismien, myös sen erityismenettelyjen kanssa sekä panemaan täysimääräisesti täytäntöön kaikki Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomiot, joita maa ei ole vielä pannut täytäntöön.
16. EU tuomitsee jyrkästi **Valko-Venäjän** räikeät, järjestelmälliset ja laajamittaiset ihmisoikeusloukkaukset. EU kehottaa Valko-Venäjän viranomaisia lopettamaan kaikenlaiset tukahduttamistoimet. EU panee merkille joidenkin poliittisten vankien äskettäisen vapauttamisen ja kehottaa edelleen Valko-Venäjää vapauttamaan välittömästi ja ehdoitta kaikki poliittiset vangit ja palauttamaan heidän asemansa, varmistamaan oikeusprosessien päättymisen heidän vapauttamisensa yhteydessä ja lopettamaan kaikenlaisen häirinnän tai painostuksen, joka voi johtaa näiden henkilöiden pakotettuun maastapoistumiseen, karkottamiseen tai konsulipalvelujen epäämiseen. EU kehottaa Valko-Venäjän viranomaisia poistamaan kuolemanrangaistuksen ja ottamaan ensimmäisenä askeleena käyttöön moratorion. EU kehottaa Valko-Venäjän viranomaisia käymään aitoa ja osallistavaa vuoropuhelua yhteiskunnan kaikkien osien kanssa. Se myös kehottaa edelleen Valko-Venäjän viranomaisia tekemään täysimääräistä yhteistyötä kansainvälisten ja alueellisten ihmisoikeuksien valvontamekanismien kanssa. EU on edelleen sitoutunut tukemaan kaikkia toimia, joilla pyritään vastuuvollisuuteen, sekä takaamaan uhrien oikeuden korvauksiin, totuuteen ja takeisiin siitä, ettei vastaavaa tapahdu uudestaan. EU vaatii Valko-Venäjän viranomaisia lopettamaan osallistumisen Venäjän hyökkäyssotaan Ukrainassa ja muuttajien välineellistämisen poliittisiin tarkoituksiin yhteistyössä Venäjän kanssa. EU pyrkii edelleen varmistamaan, että Valko-Venäjän heikkenevä ihmisoikeustilanne pysyy YK:n ihmisoikeusneuvoston asialistan kärjessä, ja tukee Valko-Venäjän ihmisoikeustilannetta käsittelevän erityisraportoijan ja riippumattomien asiantuntijoiden ryhmän työtä.

17. EU tuomitsee kaikki ihmisoikeuksia koskevan kansainvälisen oikeuden ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden loukkaukset koko **miehitetyllä palestiinalaisalueella**. EU on tyytyväinen YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2803 hyväksymiseen. EU on vakaasti sitoutunut kansainväliseen oikeuteen sekä asiaankuuluvien YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmien mukaiseen kahden valtion ratkaisuun perustuvaan kattavaan, oikeudenmukaiseen ja kestäväan rauhaan, jossa kaksi demokraattista valtiota, Israel ja Palestiina, elävät rinnakkain turvallisten ja tunnustettujen rajojen sisällä. Se tukee kansainväliseen oikeuteen perustuvia tähän tähtäviä diplomaattisia toimia. EU korostaa edelleen, että humanitaarista apua on toimitettava nopeasti, turvallisesti ja esteettä ja jaettava jatkuvasti ja laajamittaisesti koko Gazan alueelle. EU kehottaa edelleen kaikkia osapuolia helpottamaan humanitaarisen avun täysimääräistä ja esteetöntä pääsyä Gazan alueelle, jotta voidaan vastata väestön kiireellisiin tarpeisiin, ja kehottaa jakamaan avun tehokkaasti kansainvälisen oikeuden mukaisesti, myös YK:n järjestöjen ja erityisesti UNRWA:n toimesta. EU kehottaa Israelia pidättymään kansalaisjärjestöjen rekisteröintiä koskevan lain täytäntöönpanosta sen nykyisessä muodossa. EU tukee edelleen tutkintakomissiota ja muita asiaankuuluvia YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston toimeksiantoja miehitetyllä palestiinalaisalueella. EU kehottaa kaikkia osapuolia täyttämään kansainvälisen oikeuden, myös ihmisoikeuksia koskevan kansainvälisen oikeuden ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden, mukaiset velvoitteensa ja korostaa, että näiden normien loukkauksiin syyllistyneet on saatettava vastuuseen. EU muistuttaa, että oikeudellisesti sitovat Kansainvälisen tuomioistuimen määräykset on pantava kaikilta osin täytäntöön, ja panee merkille sen neuvoa-antavat lausunnot. EU tuomitsee jyrkästi tilanteen kärjistymisen entisestään Länsirannalla ja Itä-Jerusalemossa sen jälkeen, kun siirtokuntien asukkaiden palestiinalaisiin siviileihin kohdistama väkivalta on lisääntynyt voimakkaasti, sekä pelotteluun perustuvat toimintapolitiikat ja uhkaukset, joilla edistetään pakkomuuttoa ja alueiden liittämistä, samoin kuin Israelia vastaan tehdyt terrori-iskut. EU kehottaa Israelin hallitusta peruuttamaan kansainvälisen oikeuden mukaan laittomien siirtokuntien laajentamisen, pidättymään uusien alueiden liittamisestä ja saattamaan väkivaltaiset siirtokuntien asukkaat vastuuseen. EU palauttaa mieleen, että YK:n yleiskokous on hyväksynyt New Yorkin julkilausuman Palestiinan kysymyksen rauhanomaisesta ratkaisemisesta ja kahden valtion ratkaisun täytäntöönpanosta. EU korostaa kansalaisyhteiskunnan keskeistä roolia edistettäessä israelilaisten ja palestiinalaisten välistä vuoropuhelua ihmisoikeuksista, rauhasta sekä konfliktin kokonaisvaltaisesta ja oikeudenmukaisesta ratkaisemisesta. EU toivoo, että yhteistyö kansalaisyhteiskunnan ja valtiosta riippumattomien järjestöjen kanssa voi jatkua tulevaisuudessa häiriöttä.

18. **Iranin** ihmisoikeustilanne on edelleen erittäin huolestuttava. Huolta herättää etenkin teloitusten jatkuva lisääntyminen ja tiedot kuolonuhreista mielenosoituksissa, joissa iranilaiset tuovat esiin oikeutetun toiveensa paremmasta elämästä, vapaudesta ja ihmisarvosta. EU tuomitsee edelleen väkivallan, mielivaltaiset vangitsemiset ja pelottelutaktiikat, joita turvallisuusjoukot kohdistavat mielenosoittajiin. EU kehottaa Iranin hallitusta lopettamaan teloitukset ja noudattamaan johdonmukaista politiikkaa kuolemanrangaistuksen poistamiseksi. EU kehottaa Irania lopettamaan kaikenlaisen naisiin ja tyttöihin sekä etnisiin, uskonnollisiin, kielellisiin tai muihin vähemmistöihin kuuluviin henkilöihin kohdistuvan syrjinnän niin lainsäädännön tasolla kuin käytännössä. EU on edelleen huolestunut mielipiteen-, sanan- ja kokoontumisvapauden rajoittamisesta sekä verkossa että sen ulkopuolella. Vapaa tiedonkulku ja pääsy internetiin olisi mahdollistettava. Kaikki henkilöt, jotka on pidätetty oikeuksiensa rauhanomaisen käytön vuoksi, olisi vapautettava välittömästi. EU on syvästi huolissaan häirinnästä ja kostotoimista, jotka kohdistuvat erityisesti toisinajattelijoihin, uskonnollisiin ja etnisiin vähemmistöihin kuuluviin henkilöihin ja ihmisoikeuksien puolustajiin, ja etenkin valtioiden rajat ylittävistä tukahduttamistoimista, joita toteutetaan myös EU:n maaperällä. EU ilmaisee huolensa siitä, että afganistanilaisia palautetaan laajamittaisesti Iranista, myös pakkokeinoin. EU kehottaa Irania takaamaan kaikille vangituille asianmukaisen menettelyn ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin. EU vaatii vapauttamaan välittömästi ja ehdoitta kaikki Iranissa mielivaltaisesti vangitut kansalaiset, myös EU:n kansalaiset ja kaksoiskansalaiset, ja kehottaa Iranin viranomaisia lopettamaan huolestuttavan käytännön, jossa ulkomaiden kansalaisia vangitaan poliittisen hyödyn saamiseksi. EU kehottaa Irania myös noudattamaan diplomaattisia suhteita ja konsulisuhteita koskevien Wienin yleissopimusten sekä kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen mukaisia velvoitteitaan.

19. EU tuomitsee jyrkästi ihmisoikeusloukkaukset ja -rikkomukset **Afganistanissa**. Näihin loukkauksiin kuuluu muun muassa sukupuolistunut väkivalta, talebanien naisiin ja tyttöihin kohdistama äärimmäinen sukupuoleen perustuva syrjintä, johon sisältyy myös se, että naisilta ja tytöiltä on evätty oikeus kuudetta luokkaa korkeampaan koulutukseen, sekä sanan-, liikkumis- ja työskentelyvapauden epääminen, mukaan lukien naisille asetettu kiello työskennellä kansalaisjärjestöissä ja YK:ssa. Näissä naisten ja tyttöjen oikeuksien järjestelmällisissä loukkauksissa saattaa olla kyse sukupuoleen perustuvasta vainosta, joka on ICC:n Rooman perussäännön, jonka sopimusvaltio Afganistan on, mukaan rikos ihmisyyttä vastaan. EU pitää yllä painetta varmistaakseen afganistanilaisten naisten ja tyttöjen mahdollisuuden nauttia täysimääräisesti ja tasavertaisesti kaikista ihmisoikeuksista ja perusvapauksista, heidän voimaantumisensa sekä merkityksellisen ja turvallisen osallistumisensa ja johtajuutensa kaikilla yhteiskunnan ja julkisen elämän aloilla, etenkin Dohan prosessin puitteissa, ja varmistaakseen heidän suojelunsa kaikenlaiselta väkivallalta. EU kehottaa myös suojelemaan vähemmistöihin, mukaan lukien etniset ja uskonnolliset vähemmistöt, kuten hazarat, kuuluvien henkilöiden sekä haavoittuvassa olevien ja hlbt-henkilöiden oikeuksia. EU korostaa, että kestävän rauhan, vakauden ja vaurauden varmistamisen edellytyksenä on afganistanilaisten johtama poliittinen prosessi, johon otetaan mukaan kaikki afganistanilaiset ja johon naiset voivat osallistua tasa-arvoisesti ja merkityksellisesti. EU tukee Yhdistyneiden kansakuntien avustusoperaatiota Afganistanissa (UNAMA) sen kokonaisvaltaisen ihmisoikeuksia korostavan toimeksiannon mukaisesti ja Afganistanin ihmisoikeustilannetta käsittelevän erityisraportoijan toimeksiantoa. Ihmisoikeusneuvoston perustettua uuden Afganistania koskevan vastuuvollisuusmekanismin EU tukee YK:ta sen varmistamisessa, että mekanismi saadaan toimintavalmiiksi mahdollisimman pian ja että sille myönnetään riittävä rahoitus.

20. EU on edelleen vakavasti huolissaan **Kiinan** ihmisoikeustilanteesta, muun muassa Tiibetissä, Sisä-Mongoliassa, Hongkongissa ja Xinjiangissa. EU kehottaa Kiinaa tekemään rakentavaa yhteistyötä YK:n ihmisoikeusvaltuutetun ja tämän toimiston sekä kaikkien kansainvälisten ihmisoikeusmekanismien kanssa, muun muassa Xinjiangin ihmisoikeusloukkauksia koskevassa arviointiraportissa esitettyjen suositusten panemiseksi täytäntöön. EU keskittyy ihmisoikeuksien täysimääräiseen toteutumiseen ja perusvapauksien, erityisesti mielipiteen- ja sananvapauden, yhdistymisvapauden, rauhanomaisen kokoontumisvapauden käyttämiseen; uskonnon- ja vakaumuksenvapauteen, mukaan lukien uskonnollisten yhteisöjen oikeus toteuttaa tavanomaista toimintaansa häiriöttä ja valita vapaasti uskonnolliset johtajansa; naisten ja tyttöjen oikeuksien suojeluun; kulttuuri-identiteetin säilyttämiseen ja pakkotyön poistamiseen. EU seuraa edelleen tiiviisti kansalaisyhteiskunnan tilannetta ja ihmisoikeuksien puolustajiin liittyviä yksittäistapauksia, mukaan lukien YK:n mekanismien kanssa yhteistyötä tekevät tahot sekä häirinnän, pelottelun ja valvonnan uhrit, myös valtioiden rajat ylittävien tukahduttamistoimien yhteydessä. EU kehottaa jälleen Kiinaa noudattamaan palauttamiskiellon periaatetta ja pidättymään kansainvälisen oikeuden vastaisista toimista maan rajojen ulkopuolella (mukaan lukien pakottamistoimet). EU kehottaa Kiinaa kunnioittamaan, suojelemaan ja toteuttamaan kaikkien ihmisten, myös uiguurien, tiibetiläisten ja etnisiin, uskonnollisiin, kielellisiin tai muihin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden, ihmisoikeuksia. Hongkongin osalta EU toistaa huolensa kansallisen turvallisuuslainsäädännön käyttämisestä sortotarkoituksessa ja kehottaa Kiinaa täyttämään kansainväliset sitoumuksensa muun muassa palauttamalla Hongkongin laajan autonomian ”yksi maa, kaksi järjestelmää”-periaatteen mukaisesti. EU on avoin työskentelemään Kiinan kanssa mahdollisuuksien mukaan ja yleismaailmallisia ihmisoikeuksia täysimääräisesti kunnioittaen myös monenvälisillä foorumeilla.

21. EU kehottaa **Pohjois-Korean** viranomaisia toteuttamaan konkreettisia toimenpiteitä vakavien, järjestelmällisten ja laajalle levinneiden ihmisoikeusloukkausten lopettamiseksi, kuten YK:n yleiskokouksen päätöslauselmassa 80/220 muistutetaan. EU kehottaa Pohjois-Koreaa kunnioittamaan, suojelemaan ja toteuttamaan ihmisoikeuksia, perusvapauksia ja oikeusvaltioperiaatetta. Toistamme, että on varmistettava vastuuvollisuus ihmisoikeusloukkauksista, myös harkitsemalla asian viemistä Kansainväliseen rikostuomioistuimeen. EU kannustaa Pohjois-Koreaa osallistumaan rakentavaan toimintaan ja vuoropuheluun kansainvälisen yhteisön kanssa, myös YK:n ihmisoikeusmekanismien ja erityisraportoijan kanssa.

22. EU palauttaa mieleen **Georgian** velvoitteen mahdollistaa perusvapauksien käyttäminen ja kehottaa Georgiaa kumoamaan tai tarkistamaan olennaisilta osin viimeaikaista lainsäädäntöä, joka on vastoin Georgian ihmisoikeuksia koskevan kansainvälisen oikeuden mukaisia velvoitteita ja jolla aiheettomasti rajoitetaan tai rikotaan kokoontumis-, yhdistymis- tai sananvapautta, tiedotusvälineiden vapaus ja moniarvoisuus mukaan lukien. EU on huolissaan oikeusjärjestelmän käyttämisestä poliittisiin tarkoituksiin ja kansalaisyhteiskunnan järjestöihin kohdistuvista rikostutkinnoista. EU tuomitsee edelleen jyrkästi mielivaltaiset pidätykset ja lisääntyvän sorron/vainon, mukaan lukien oppositiojohtajien, riippumattomien toimittajien ja media-alan työntekijöiden sekä kansalaisyhteiskunnan toimijoiden vangitsemiset. Tämä kaikki edistää demokratian ja oikeusvaltion taantumista Georgiassa. EU kehottaa edelleen Georgian viranomaisia vapauttamaan välittömästi ja ehdoitta kaikki mielivaltaisesti pidätetyt henkilöt. Se muistuttaa kidutuksen ja huonon kohtelun ehdottomasta kiellosta ja korostaa, että on tärkeää lopettaa lainvalvontaviranomaisten rikkomusten rankaisemattomuus.
23. **Myanmarin/Burman** osalta EU tuomitsee edelleen kaikki siviileihin kohdistetut väkivallanteot ja kehottaa lopettamaan ne ja vapauttamaan kaikki mielivaltaisesti ja erityisesti vuoden 2021 sotilasvallankaappauksen seurauksena pidätetyt henkilöt sekä pyrkimään vakauteen ja rauhanomaiseen sovintoon. EU kehottaa luomaan pikaisesti avoimen, osallistavan ja uskottavan demokratiapolun ja tukee edelleen YK:n ja ASEANin tätä koskevia toimia, kuten YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2669 (2022) ja ASEANin viisikohtaisen konsensuksen täysimittaista täytäntöönpanoa. EU ei tule hyväksymään vaaleja, jotka eivät ole vapaat eivätkä oikeudenmukaiset ja joilla pyritään legitimoimaan armeijan asema täyttämättä demokraattisen prosessin vaatimuksia. EU kehottaa parantamaan kantojen johdonmukaisuutta koko YK:n järjestelmässä ja paikan päällä. EU puolustaa jatkossakin oikeuden toteutumista ja vastuuvollisuutta kaikista ihmisoikeusloukkauksista, mukaan lukien konflikteihin liittyvä seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva väkivalta, tukahduttaminen ja mielivaltaiset iskut siviilejä kohtaan. Se vaatii humanitaarisen avun täydellistä, turvallista ja esteetöntä saatavuutta kaikille sitä tarvitseville ihmisille. EU ajaa väkivallan lievittämistä ja siviilien, myös rohingojen, lisääntyvän militarisoinnin pysäyttämistä esimerkiksi Rakhinen osavaltiossa ja pakolaisleireillä. EU tukee edelleen YK:n mekanismeja, mukaan lukien Myanmarin ihmisoikeustilannetta käsittelevä YK:n erityisraportoiija ja YK:n pääsihteerin Myanmarin erityislähettiläs, sekä vastuuvollisuusmekanismeja, erityisesti Myanmaria koskevaa riippumatonta tutkintamekanismia (IIMM).

24. EU on äärimmäisen huolissaan **Sudaissa** laajalle levinneistä ja lukuisissa raporteissa dokumentoiduista kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja ihmisoikeuksia koskevan kansainvälisen oikeuden loukkauksista, mukaan lukien laajamittainen seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva väkivalta, etnisiin syihin perustuvat surmat, nälänhädän käyttö sodankäynnin välineenä, lapsen oikeuksien loukkaukset ja laajamittainen pakkomuutto. EU tuomitsee edelleen yksiselitteisesti tällaiset julmuudet, joista monia on käytetty järjestelmällisesti ja hälyttävässä mittakaavassa ja joilla on ollut tuhoisa vaikutus siviiliväestöön, erityisesti naisiin ja lapsiin sekä muihin haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin. EU kehottaa edelleen kaikkia konfliktin osapuolia aloittamaan uudelleen neuvottelut välittömästi ja kestävästä tulitauosta ja kunnioittamaan kansainvälistä humanitaarista oikeutta ja ihmisoikeuksia koskevaa kansainvälistä oikeutta sekä Sudanin suvereniteettia, yhtenäisyyttä ja alueellista koskemattomuutta. EU vaatii suojelemaan siviilejä, siviili-infrastruktuuria, humanitaarisia työntekijöitä ja humanitaarisen avun perillepääsyä, joka ei saa olla riippuvainen tulitauosta. EU keskittyy varmistamaan vastuuvollisuuden koko maassa tehdyistä julmuuksista, joista monet voivat olla sotarikoksia ja rikoksia ihmisyyttä vastaan. EU tukee ICC:n ja YK:n työtä ja kehottaa Sudania tekemään yhteistyötä Sudania käsittelevän riippumattoman kansainvälisen selvitysvaltuuskunnan kanssa.
25. EU on edelleen syvästi huolissaan laajalle levinneistä rikkomuksista ja väärinkäytöksistä, joihin kaikki osapuolet ovat syyllistyneet **Kongon demokraattisen tasavallan itäosissa**. Näitä ovat muun muassa laittomat, summittaiset ja mielivaltaiset teloitukset, seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva väkivalta sekä lapsisotilaiden värväminen ja käyttö. Meidän on varmistettava, että kaikki ihmisoikeusloukkauksiin ja -rikkomuksiin sekä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden rikkomuksiin syyllistyneet saatetaan vastuuseen teoistaan. Tämä korostaa kiireellistä tarvetta myöntää riittävästi rahoitusta ihmisoikeusloukkauksia kahdessa Kivun maakunnassa käsittelevälle riippumattomalle tutkintakomissiolle, jolle annettiin toimeksianto ihmisoikeusneuvoston vuonna 2025 antamassa päätöslauselmassa.

26. **Syyrian kansa** jatkaa matkaa uudella historiallisella tiellä kohti ihmisarvoa, vapautta ja oikeutta. EU on edelleen sitoutunut osallistavaan syyrialaisjohtoiseen ja syyrialaiden omakseen kokemaan sekä ulkomaisesta sekaantumisesta vapaaseen siirtymään. Vastuuvollisuus, kattava ja osallistava siirtymäkauden oikeusprosessi sekä ihmisoikeuksien, myös uskonnollisiin yhteisöihin kuuluvien henkilöiden ihmisoikeuksien, kunnioittaminen ovat ratkaisevan tärkeitä kestävän rauhan ja sovinnon saavuttamisen kannalta. EU korostaa, että osallistavuus, humanitaarisen ja turvallisuustilanteen parantaminen sekä moniäänisen kansalaisyhteiskunnan toimintaympäristö, johon kuuluvat vapaat ja riippumattomat tiedotusvälineet ja syyrialaiden maahanmuuttajayhteisöjen yhteisö, ovat keskeisen tärkeitä edellytyksiä tämän siirtymän onnistumiselle. EU kehottaa kaikkia toimijoita pidättymään uusista väkivaltaisuuksista, varmistamaan siviilien turvallisuus ja suojeleminen sekä vaalimaan kansainvälistä oikeutta ja yleismaailmallisia ihmisoikeuksia, myös naisten ja lasten oikeuksia. Kaikki niin menneistä kuin nykyisistä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden loukkauksista tai ihmisoikeusloukkauksista vastuussa olevat tahot on saatettava oikeuden eteen vastaamaan teoistaan. EU kehottaa kunnioittamaan, suojelemaan ja toteuttamaan kaikkien syyrialaiden ihmisoikeuksia ilman minkäänlaista esimerkiksi sukupuoleen, etniseen alkuperään tai uskontoon perustuvaa erottelua. EU tukee edelleen tutkintakomissiota, kansainvälistä puolueetonta ja riippumatonta mekanismeja sekä kadonneita henkilöitä käsittelevää riippumatonta elintä. EU kehottaa näitä YK:n elimiä jatkamaan tiivistä yhteistyötä asiaankuuluvien kansallisten instituutioiden kanssa ja täydentämään kansallisia toimia. EU toistaa kehotuksensa jatkaa tutkintakomission toimeksiantoa ja kehottaa edelleen Syyrian siirtymäkauden viranomaisia varmistamaan, että kansainvälisellä puolueettomalla ja riippumattomalla mekanismilla sekä kadonneita henkilöitä käsittelevällä riippumattomalla elimellä on esteetön pääsy Syyriaan.

27. EU jatkaa yhteistyötä kumppaneidensa, myös Yhdysvaltojen sekä muiden alueellisten ja kansainvälisten kumppaneiden, kanssa edistääkseen **Venezuelassa** toteutettavaa neuvoteltua, rauhanomaista ja osallistavaa demokratiaan siirtymistä, jossa otetaan huomioon Venezuelan kansan tahto ja kunnioitetaan täysin Venezuelan suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta. EU edistää jatkossakin Venezuelan johtamaa osallistavaa vuoropuheluprosessia, joka voi johtaa moniulotteisen kriisin rauhanomaiseen ja demokraattiseen ratkaisuun. EU kehottaa jatkossakin järjestämään oikeudenmukaiset, uskottavat ja avoimet vaalit ja kunnioittamaan demokraattisia normeja, sillä ne ovat poliittisen kriisin ratkaisemisen kannalta keskeisiä. EU vaatii edelleen kaikkien poliittisten vankien vapauttamista ja mielivaltaisten pidätysten lopettamista, myös kaksoiskansalaisten ja ulkomaalaisten osalta. Erityisesti ihmisoikeuksien puolustajien ja toimittajien poliittinen sorto, mukaan lukien kidutus ja muu julma, epäinhimillinen tai halventava kohtelu pidätyskeskuksissa, on lopetettava. EU ajaa edelleen perusvapauksien täysimääräistä kunnioittamista, mukaan lukien oikeus rauhanomaiseen kokoontumiseen, yhdistymisvapauteen ja sananvapauteen. EU kannustaa Venezuelaa rakentavaan yhteistyöhön kaikkien ihmisoikeusmekanismien, kuten YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston ja Kansainvälisen rikostuomioistuimen syyttäjän toimiston kanssa. EU kannattaa YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston merkityksellistä paluuta maahan. Kansainvälistä oikeutta, myös YK:n peruskirjaa, on noudatettava kaikissa olosuhteissa.
28. EU tukee edelleen **Haitia** sen humanitaarisen kriisin ratkaisemisessa, ihmisoikeuksien edistämisessä, aseellisten rikollisryhmien harjoittaman äärimmäisen väkivallan torjunnassa sekä demokratian ja oikeusvaltion palauttamisessa. EU kannustaa edelleen Haitin viranomaisia etenemään tiellä kohti oikeudenmukaisia ja vapaita vaaleja.
29. EU panee merkille **Eritrean** edistymisen taloudellisten ja sosiaalisten oikeuksien alalla, myös naisten sukuelinten silpomisen kieltämisessä, mutta se on edelleen huolissaan maan tilanteesta, johon liittyy monenlaisia ihmisoikeusloukkauksia, mukaan lukien rajoittamaton asevelvollisuus ja mielivaltaiset värväämiset sekä mielivaltaiset pidätykset, tahdonvastaiset katoamiset, kidutus, epäinhimilliset vankilaolot ja laajalle levinnyt rankaisemattomuus. EU kehottaa jatkossakin Eritreaa noudattamaan YK:n peruskirjaa ja täyttämään kansainväliset velvoitteensa ja kannustaa Eritreaa vahvistamaan kumppanuuttaan YK:n kanssa muun muassa käymällä rakentavaa vuoropuhelua ihmisoikeuksista.

30. EU seuraa tiiviisti **Azerbaidžanin** ihmisoikeustilannetta ja tukee edelleen kestäväää ja pysyvää rauhaa Armenian ja Azerbaidžanin välillä.
31. **Turkin**, joka on EU:n ehdokasmaa ja Euroopan neuvoston pitkäaikainen jäsen, odotetaan noudattavan omia sitoumuksiaan ja kansainvälisen oikeuden, myös ihmisoikeuksia koskevan kansainvälisen oikeuden, mukaisia velvoitteitaan.
32. EU tukee edelleen voimakkaasti tasa-arvon asiaa kaikilla monenvälisillä foorumeilla. Kansainvälisten sitoumustensa mukaisesti EU edistää ja vahvistaa tarmokkaasti toimia, joilla pyritään **sukupuolten tasa-arvoon**, kaikkien ihmisoikeuksien edistämiseen ja täysimääräiseen toteutumiseen kaikkien naisten ja tyttöjen osalta sekä naisten ja tyttöjen voimaannuttamiseen, myös valtavirtaistamalla sukupuolten tasa-arvo maa- ja aihekohtaisissa yhteyksissä. Neuvosto tukee kunnianhimoista ja muutoksia aikaansaavaa lähestymistapaa sukupuolten epätasa-arvon, syrjinnän sekä naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan perimmäisiin syihin ja riskitekijöihin puuttumiseksi. EU edistää jatkossakin sukupuolinäkökulman täysimittaista huomioon ottamista rauhaa ja turvallisuutta koskevissa aloitteissa, myös naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevan YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 ja tulevien päätöslauselmien täytäntöönpanossa, vahvistamalla naisten ja tyttöjen täysimääräistä, yhdenvertaista ja merkityksellistä osallisuutta ja johtajuutta konfliktien ehkäisyssä ja ratkaisemisessa niiden kaikissa vaiheissa. EU hyödyntää kaikki mahdollisuudet kaikilla asiaankuuluvilla foorumeilla jatkaakseen näiden sitoumusten täyttämistä. EU vastustaa tiukasti kaikkia toimia tai ehdotuksia, joilla pyritään heikentämään voimassa olevia kansainvälisiä sitoumuksia ja normeja. On yhä tärkeämpää, että sukupuolten tasa-arvoa ei heikennetä entisestään ja että olemassa olevat puutteet korjataan nopeasti. Tältä osin EU seuraa edelleen valppaasti pyrkimyksiä poistaa, muuttaa tai tulkita virheellisesti sukupuolten tasa-arvoon ja naisten ja tyttöjen ihmisoikeuksien täysimääräiseen toteutumiseen ja heidän voimaannuttamiseensa liittyvää kieltä sekä seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin perustuvaa syrjintää. EU seuraa myös edelleen valppaasti pyrkimyksiä poistaa, muuttaa tai tulkita virheellisesti seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuksiin liittyvää kieltä, kuten kehityspolitiikkaa koskevan eurooppalaisen konsensuksen 34 kohdassa todetaan (ks. seuraava kohta).

33. EU on edelleen sitoutunut kaikkien ihmisoikeuksien edistämiseen, suojeluun ja toteuttamiseen, Pekingin toimintaohjelman ja kansainvälisen väestö- ja kehityskonferenssin (ICPD) toimintaohjelman ja niihin liittyvien tarkistuskokousten tulosten täydelliseen ja tehokkaaseen täytäntöönpanoon sekä **seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien** toteutumiseen tässä yhteydessä. Edellä esitetty huomioon ottaen EU vahvistaa olevansa sitoutunut edistämään ja suojelemaan jokaisen yksilön oikeutta hallita täysin omaan seksuaalisuuteensa ja seksuaali- ja lisääntymisterveyteensä liittyviä kysymyksiä ja päättää niistä vapaasti ja vastuullisesti ilman syrjintää, pakottamista tai väkivaltaa, sekä kyseisen oikeuden toteutumiseen. Lisäksi EU korostaa, että kaikilla pitäisi olla mahdollisuus saada laadukasta, kohtuuhintaista ja monipuolista seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvää tietoa ja koulutusta, kattava seksuaalikasvatus mukaan lukien, sekä terveydenhuoltopalveluja.
34. EU:n sukupuolten tasa-arvon saavuttamiseen tähtäävien toimien keskiössä on kaikenlaisen väkivallan, myös **seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan väkivallan**, ehkäiseminen ja poistaminen verkossa ja sen ulkopuolella sekä uhrien ja selviytyjien suojelu ja rikosentekijöiden rankaiseminen. EU edistää koko yhteiskunnan kattavia lähestymistapoja miesten ja poikien saamiseksi mukaan kaikenlaisen sukupuolten eriarvoisuuden poistamiseen liittolaisina ja siitä hyötyvinä osapuolina muun muassa siten, että syrjiviin lakeihin puututaan ja sukupuolistereotyyppioita ja syrjiviä sosiaalisia normeja torjutaan. EU tukee edelleen **naisten ja nuorten yhdenvertaista, täysimääräistä, tosiasiallista ja merkityksellistä osallistumista** kaikessa moninaisuudessaan ja kaikilla julkisen ja poliittisen elämän alueilla ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan EU:n toimintasuunnitelman 2020–2027 mukaisesti. EU ajaa poliittisen ja taloudellisen tuen antamista sekä turvallisen ja suotuisan toimintaympäristön luomista kansalaisjärjestöille sekä naispuolisille ihmisoikeuksien puolustajille, jotka pyrkivät henkilökohtaisessa tai ammatillisessa ominaisuudessa suojelemaan ja edistämään ihmisoikeuksia ja sukupuolten tasa-arvoa tai tarjoamaan suojelupalveluja naisille ja tytöille, joiden oikeuksia on loukattu.

35. EU vaalii **mielipiteen- ja sananvapautta** verkossa ja sen ulkopuolella. EU jatkaa näiden oikeuksien puolustamista urauurtavien aloitteidensa ja korkeatasoisten normiensä pohjalta tukeakseen moniarvoista, riippumatonta ja kriisinsietokykyistä media-alaa. Näihin kuuluvat erityisesti eurooppalainen medianvapaussäädös, SLAPP-kanteiden (julkiseen keskusteluun osallistumista vastustavat strategiset kanteet) vastainen direktiivi, digimarkkinasäädös ja digipalvelusäädös. EU tukee päättäväisesti medianvapautta ja toimittajien ja media-alan työntekijöiden oikeutta työskennellä turvallisissa olosuhteissa ilman häirinnän, uhkailun ja väkivallan pelkoa verkossa tai sen ulkopuolella. On entistä tärkeämpää toteuttaa määrätietoisia toimia, joilla varmistetaan demokratian perustan muodostavien vapaiden, riippumattomien ja moniarvoisten tiedotusvälineiden säilyminen kaikkialla maailmassa. EU pyrkii vahvistamaan tiedon eheyttä ja yhteiskunnallista selviytymiskykyä, mukaan lukien oikeus saada merkityksellistä, luotettavaa ja täsmällistä tietoa. EU torjuu disinformaatiota ja ulkomaista tiedonmanipulointia noudattaen täysimääräisesti ihmisoikeuksia koskevaa kansainvälistä oikeutta. EU hyödyntää edelleen kaikkia käytettävissä olevia välineitä disinformaatiolta suojelemiseksi, sen ehkäisemiseksi ja estämiseksi sekä siihen reagoimiseksi, erityisesti tukemalla vapaita ja riippumattomia tiedotusvälineitä ja keskittymällä kriittiseen medialukutaitoon. Koska mielenosoituksiin reagoidaan eri puolilla maailmaa yhä kohtuuttomammin ja väkivaltaisemmin keinoin, EU suojelee ja edistää oikeutta **rauhanomaiseen kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen**. EU tukee **akateemista vapautta** ja riippumattomia korkeakouluja, joissa ideat voivat kukoistaa ja niitä voidaan haastaa turvallisesti.

36. EU tukee, edistää ja voimaannuttaa aktiivisesti monimuotoista ja riippumatonta **kansalaisyhteiskuntaa** ja ajaa sen edustajien merkityksellistä osallistumista kaikkiin YK-foorumeihin. EU tuomitsee jyrkästi kaikenlaiset kostotoimet, jotka kohdistuvat **ihmisoikeuspuolustajiin** ja kansalaisjärjestöihin, myös niihin, jotka tekevät yhteistyötä YK:n kanssa missä tahansa muodossa. EU aikoo kiinnittää huomiota kansalaisyhteiskuntaan ja ihmisoikeuspuolustajiin kohdistuviin erityisiin riskeihin, mukaan lukien tietyt ryhmät, joihin kohdistuu usein syrjintää, väkivaltaa ja häirintää, ja aikoo toimia johtavassa roolissa edistääkseen sitä, että heidän toimintaympäristönsä on turvallinen ja suotuisa. EU tuomitsee jyrkästi kaikenlaiset **valtioiden rajat ylittävät tukahduttamistoimet** ja kehottaa kaikkia valtioita noudattamaan kansainvälisiä ihmisoikeusvelvoitteitaan varmistamalla, että muista maista tuleviin henkilöihin, jotka hakevat suojelua niiden alueella, ei kohdistu rajatylittäviä uhkia eikä häirintää. EU vastustaa myös kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia kaventavia oikeudellisia ja hallinnollisia toimenpiteitä, kuten kansalaisjärjestöjen rekisteröinnin estämistä, varojen saatavuuden rajoittamista, työläitä taustaselvityksiä ja raskaita raportointivaatimuksia.
37. EU vastustaa edelleen jyrkästi kaikenlaista **syrjintää**, mukaan lukien sukupuoleen, rotuun, etniseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, vammaisuuteen, ikään, seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin perustuva syrjintä, ja lisää toimia sen torjumiseksi kiinnittäen erityishuomiota syrjinnän moninkertaisiin ja risteäviin muotoihin. EU toistaa olevansa sitoutunut tasa-arvoon ja syrjimättömyyteen, kaikkien ihmisten oikeuteen nauttia kaikista ihmisoikeuksista ja perusvapauksista ja heikossa, haavoittuvassa tai syrjäytyneessä asemassa olevien henkilöiden suojeluun. EU aikoo toimia johdonmukaisesti ja rakentavasti niiden YK:n toimeksiantojen pohjalta, jotka keskittyvät väkivallan ja kaikenlaisen syrjinnän torjuntaan, ja antaa edelleen voimakasta tukea YK:n työlle. EU vahvistaa jälleen vahvan sitoutumisensa hlbt-henkilöiden kaikkien ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja suojelemiseen sekä niiden kattavaan ja yhdenvertaiseen toteutumiseen ja ilmaisee syvän huolensa hlbt-henkilöihin kohdistuvan väkivallan, syrjinnän, vihapuheen ja leimaamisen hälyttävästä määrästä. EU tuomitsee edelleen jyrkästi hlbt-henkilöihin kohdistuvat syrjivät lait, politiikat ja käytännöt. EU tukee ensisijaisesti samaa sukupuolta olevien henkilöiden suostumukseen perustuvien suhteiden yleismaailmallista rangaistavuuden poistamista. EU kehottaa lopettamaan kaikenlaisen hlbt-henkilöihin kohdistuvan väkivallan kaikkialla maailmassa.

38. **Digitaaliteknologian ja tekoölyn** osalta EU vahvistaa jälleen, että samoja oikeuksia, joita ihmisillä on verkon ulkopuolella, on suojeltava myös verkossa ja digitaaliteknologian yhteydessä ja että ihmisoikeuksien suojelun takaamiseksi tarvitaan vahvoja suojatoimia. EU edistää aktiivisesti yleismaailmallisia ihmisoikeuksia ja perusvapauksia, oikeusvaltioperiaatetta ja demokratian periaatteita **digitaalisessa ympäristössä**. EU jatkaa ihmisoikeuksiin perustuvan ja ihmiskeskeisen lähestymistavan edistämistä digitaali-alalla, myös **tekoölyn** ja muiden uusien ja kehitteillä olevien teknologioiden alalla. EU kehottaa edelleen kaikkia asiaankuuluvia sidosryhmiä ehkäisemään näiden teknologioiden aiheuttamia haittoja ja pidättymään niiden käytöstä, jos ne loukkaavat yleismaailmallisia ihmisoikeuksia ja perusvapauksia tai kansainvälistä humanitaarista oikeutta. EU kehottaa kaikkia valtioita suojelemaan verkossa tapahtuvaa kansalaistoimintaa ja aikoo edistää kaikkien saatavilla olevaa avointa, vapaata, osallistavaa, turvallista, maailmanlaajuista, yhteentoimivaa ja turvallista internetiä ja sen useista sidosryhmistä muodostuvan perustan turvaamista. EU tukee yksityisyyden kunnioittamista ja edistää oikeutta yksityisyyteen ja tietosuojaan.
39. EU muistuttaa periaatteellisesta kannastaan, jonka mukaan se vastustaa **kuolemanrangaistusta kaikissa tapauksissa ja kaikissa olosuhteissa**. Kehotamme kaikkia maita, joissa kuolemanrangaistus on yhä käytössä, poistamaan sen tai pitämään voimassa tai ottamaan käyttöön moratorion ensimmäisenä askeleena kohti kuolemanrangaistuksen poistamista, ja kehotamme maita, jotka harkitsevat kuolemanrangaistuksen palauttamista, pidättymään tällaisesta askeleesta taaksepäin. EU tuomitsee jyrkästi ja yksiselitteisesti kuolemanrangaistuksen käytön, myös tapauksissa, joissa rikotaan kansainvälisiä vähimmäisnormeja, ja tukee voimakkaasti asiaa koskevia YK:n päätöslauselmia sekä kehottaa varmistamaan mielivaltaisen ihmishenkien riistämisen kiellon, laittomat teloitukset mukaan lukien. EU aikoo edistää kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen liittyvän kuolemanrangaistuksen poistamiseen tähtäävän toisen valinnaisen pöytäkirjan ratifioinnin jatkamista.

40. EU tuomitsee edelleen kaikki kidutukseen ja muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rankaisemiseen liittyvät teot riippumatta siitä, missä ne tapahtuvat, ja vastustaa mielivaltaisia pidätyksiä ja vangitsemisia sekä tahdonvastaisia katoamisia. EU aikoo lisätä tietoisuutta **kidutuksen** ja huonon kohtelun lisääntyneestä käytöstä keinona murskata poliittiset toisinajattelijat ja rajoittaa kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia. Se toistaa kehotuksensa kidutuksen vastaisen YK:n yleissopimuksen ja sen valinnaisen pöytäkirjan yleismaailmallisesta ratifioinnista ja tosiasiallisesta täytäntöönpanosta. EU aikoo jatkaa kidutusvälineiden kaupan vastaisen allianssin edistämistä ja harkitsee lisätoimia sellaisten tavaroiden maailmanlaajuisen kaupan kieltämiseksi, joita voidaan käytännössä käyttää ainoastaan kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon, kidutukseen tai muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rankaisemiseen. EU vahvistaa horjumattoman sitoumuksensa edistyä **tahdonvastaisten katoamisten** poistamisessa ensimmäisen tahdonvastaisia katoamisia käsitelleen maailmankongressin saavutusten pohjalta.
41. EU vahvistaa olevansa lujasti sitoutunut **uskonnon- ja vakaumuksenvapauden** edistämiseen ja suojelemiseen kaikkialla maailmassa. EU edistää ja suojelee jokaisen oikeutta uskontoon tai vakaumukseen, oikeutta olla tunnustamatta mitään uskontoa sekä oikeutta uskonnon tai vakaumuksen vaihtamiseen tai sen tunnustamiseen joko yksin tai yhdessä muiden kanssa julkisesti tai yksityisesti. Se tuomitsee uskontoon tai vakaumukseen perustuvan syrjinnän, suvaitsemattomuuden, väkivallan ja vainon sekä torjuu kaikenlaisen uskontoon perustuvaan vihaan yllyttämisen. EU edistää edelleen uskonnollisen suvaitsevaisuuden, monimuotoisuuden kunnioittamisen ja keskinäisen ymmärryksen kulttuuria sekä tukee uskontojen ja kulttuurien välistä vuoropuhelua rauhanomaisen rinnakkaiselon olennaisina välineinä.

42. Kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 60-vuotispäivän jälkimainingeissa EU osallistuu edelleen rakentavasti kaikkiin kaikenlaisen **rasismin**, rotusyrjinnän, muukalaisvihan ja niihin liittyvän suvaitsemattomuuden torjumiseen liittyviin aloitteisiin maailmanlaajuisesti. Samalla EU muistuttaa pitkäaikaisesta kannastaan, jonka mukaan on varmistettava kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen yleismaailmallinen ratifiointi ja täysimääräinen ja tehokas täytäntöönpano, pantava täytäntöön Durbanin julistus ja toimintaohjelma sekä järjeistettävä ja virtaviivaistettava näiden seurantamekanismeja. EU osallistuu jatkossakin merkityksellisellä tavalla neuvotteluihin, joita käydään ehdotuksesta YK:n julistukseksi afrikkalaistaustaisten henkilöiden ihmisoikeuksien kunnioittamisesta, suojelemisesta ja toteuttamisesta. EU vahvistaa sitoutumisensa rasismin torjuntaan muun muassa EU:n rasisminvastaisen strategian (2026–2030) avulla.
43. EU vahvistaa olevansa sitoutunut edistämään **vammaisten henkilöiden oikeuksia** ja valtavirtaistamaan ne kaikessa ulkoisessa toiminnassaan muun muassa hyödyntämällä tulevaa aloitetta vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan strategian parantamisesta vuoteen 2030 mennessä. Tehostamme toimia sen varmistamiseksi, että kaikki vammaiset henkilöt voivat käyttää oikeuksiaan yhdenvertaisesti muiden kanssa, myös aseellisissa konflikteissa ja muissa humanitaarisissa kriiseissä, ja että heidän osallistumisensa ja osallisuutensa on täysimääräistä, tosiasiallista ja merkityksellistä kaikilla sosiaalisen, kulttuurisen, koulutuksellisen, taloudellisen, kansalaistoimintaan liittyvän ja poliittisen elämän osa-alueilla muun muassa edistämällä heidän voimaantumistaan ja johtajuuttaan. EU vahvistaa tukensa vammaisten henkilöiden osallistamista koskevalle YK:n strategialle ja tukee sen täytäntöönpanoa koskevia YK:n pääsihteerin suosituksia.
44. EU kehottaa edelleen kaikkia valtioita kunnioittamaan ja suojelemaan kaikkien kansallisiin tai etnisiin, uskonnollisiin ja kielellisiin **vähemmistöihin** kuuluvien henkilöiden ihmisoikeuksia ja toteuttamaan ne, muun muassa kaikilla asiaankuuluvilla foorumeilla. EU edistää näiden henkilöiden oikeutta osallistua tosiasiallisesti kulttuurielämään sekä uskonnolliseen, sosiaaliseen, taloudelliseen ja julkiseen elämään. EU vastustaa kaikenlaista väkivaltaan tai vihaan yllyttämistä ja vihapuhetta niin verkossa kuin sen ulkopuolella, mutta katsoo, että oikeus mielipiteen- ja sananvapauteen on säilytettävä.

45. EU puolustaa edelleen **lapsen oikeuksia** ja asettaa etusijalle lasten suojelun kaikenlaiselta väkivallalta, myös digitaalisessa ympäristössä, sekä laadukkaan, osallistavan ja turvallisen koulutuksen yleisen saatavuuden edistämisen ja lapsiköyhyyden ja lasten eriarvoisuuden vähentämisen. EU kiinnittää edelleen erityistä huomiota aseellisista konflikteista kärsivien ja konfliktin jälkeisissä tilanteissa elävien lasten suojeluun ja tehostaa koordinoitua YK:n mekanismien kanssa lapsia aseellisten selkkauksien yhteydessä koskevien EU:n suuntaviivojen mukaisesti. EU jatkaa työskentelyä kaikenlaisen lapsiin kohdistuvan syrjinnän poistamiseksi.
46. EU edistää edelleen **ikäntyneiden henkilöiden** kaikkien ihmisoikeuksien täysimääräistä toteutumista varmistamalla heidän osallistumisensa kaikilla elämänaloilla ja puuttuu ikäsyrjintään, ikään perustuvaan syrjintään ja kaikenlaiseen väkivaltaan. EU pyrkii korjaamaan suojeluun liittyviä puutteita ja edistämään asiaa koskevien kansainvälisten normien tehokasta täytäntöönpanoa yhteistyössä asiaankuuluvien YK:n elinten kanssa.
47. EU vahvistaa olevansa lujasti sitoutunut kunnioittamaan, suojelemaan ja toteuttamaan kaikkia taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia (**TSS-oikeudet**), mukaan lukien oikeus koulutukseen, ruokaan, terveyteen, sosiaaliturvaan, asianmukaiseen asuntoon ja ihmisarvoiseen työhön, sekä tukemaan asiaankuuluvia aloitteita tässä yhteydessä. EU osallistuu aktiivisesti keskusteluihin ihmisoikeustaloudesta. Se tukee edelleen turvallisen, riittävän ja kohtuuhintaisen juomaveden, jätevesihuollon ja yleisen hygienian saatavuutta ja korostaa näihin liittyvää ihmisoikeusnäkökulmaa. EU aikoo edelleen edistää kulttuurisia oikeuksia ja kulttuuriperinnön suojelemista.

48. EU jatkaa yhteistyötä YK:n ihmisoikeusvaltuutetun ja **yrittäjätoimintaa ja ihmisoikeuksia** käsittelevän YK:n työryhmän kanssa edistääkseen yrittäjätoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevien YK:n ohjaavien periaatteiden maailmanlaajuisista täytäntöönpanoa. EU:n lainsäädäntö yritysten kestävästä toiminnasta koskevasta huolellisuusvelvoitteesta ja pakkotyön torjunnasta tarjoaa tärkeää pohjaa EU:n rakentavalle osallistumiselle YK:ssa, myös yrittäjätoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevan yhteisymmärryksen perustuvan oikeudellisesti sitovan välineen osalta. Uhrien suojelun vahvistamiseksi ja maailmanlaajuisesti tasapuolisten toimintaedellytysten luomiseksi YK:n jäsenvaltioiden välillä on tärkeää pyrkiä laajaan alueiden väliseen yhteisymmärrykseen. EU tukee edelleen kansallisten toimintasuunnitelmien hyväksymistä jäsenvaltioissa ja kumppanimaiden ja pyrkii luomaan kattavan EU:n kehyksen yrittäjätoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevien YK:n ohjaavien periaatteiden täytäntöönpanoa varten. EU osallistuu myös rakentavasti YK:n työryhmässä, joka käsittelee yksityisten turvallisuus- ja puolustusalan yritysten toimintaa koskevan kansainvälisen sääntelykehyksen laatimista.
49. EU tunnustaa **ilmastonmuutoksen**, biologisen monimuotoisuuden katoamisen, ympäristön tilan heikkenemisen ja saastumisen vaikutuksen nykyisten ja tulevien sukupolvien ihmisoikeuksien toteutumiseen ja jatkaa toimintaansa ihmisoikeuksiin perustuvan lähestymistavan edistämiseksi, jotta voidaan tehostaa toimia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi. EU muistuttaa valtioille vastuunkantajina tältä osin kuuluvista velvollisuuksista ja keskittyy niihin oikeudenhaltijoihin, jotka ovat kaikkein alttiimpia maapallon kolmitahoisesta kriisistä vaikutuksille. EU edistää ympäristön suojelijoiden ja alkuperäiskansojen ihmisoikeuksien puolustajien merkittävää roolia tässä yhteydessä ja tukee heitä suojaavia toimia. EU osallistuu aktiivisesti keskusteluihin, joilla edistetään puhdasta, terveellistä ja kestävästä ympäristöstä koskevaa ihmisoikeutta myös Kansainvälisen tuomioistuimen heinäkuussa 2025 antaman neuvoa-antavan lausunnon pohjalta. Se kannattaa sitä, että vihreän siirtymän edellyttämät rohkeat ja kiireelliset toimenpiteet ovat oikeudenmukaisia ja osallistavia.

50. EU jatkaa **alkuperäiskansojen** oikeuksien edistämistä alkuperäiskansojen oikeuksia koskevan YK:n julistuksen ja ihmisoikeuksia koskevan kansainvälisen oikeuden mukaisesti ja toimii tältä osin aktiivisesti kaikilla asiaankuuluvilla foorumeilla, joilla keskustellaan alkuperäiskansojen oikeuksista. EU osallistuu edelleen aktiivisesti kaikkiin toimiin, joilla pyritään lisäämään alkuperäiskansojen edustajien ja instituutioiden täysimääräistä, tosiasiallista ja merkityksellistä osallistumista kaikkiin asiaankuuluviin YK:n istuntoihin niitä koskevat kysymyksissä. EU korostaa, että on tärkeää suojella alkuperäiskansoihin kuuluvia ihmisoikeuspuolustajia, myös maata ja luonnonvaroja koskevien kysymysten sekä ympäristön-, biologisen monimuotoisuuden ja ilmaston suojelun yhteydessä, ja varmistaa, että he voivat edistää ihmisoikeuksia ilman pelkoa kostotoimista. EU muistuttaa alkuperäiskansojen erityisestä haavoittuvuudesta ilmastonmuutoksen yhteydessä. EU myös edistää alkuperäiskansoihin kuuluvien naisten yhdenvertaista, täysimääräistä, tosiasiallista ja merkityksellistä osallistumista ja johtajuutta. EU korostaa, miten tärkeää on tarjota alkuperäiskansoihin kuuluville lapsille pääsy omankieliseen ja -kulttuuriseen koulutukseen.
51. EU muistuttaa, että **oikeus kehitykseen** perustuu siihen, että kaikki ihmisoikeudet ovat luonteeltaan yleismaailmallisia, jakamattomia, toisiinsa liittyviä, toisistaan riippuvaisia ja toisiaan vahvistavia ja että yksilöt ovat kehityksen keskeisiä toimijoita, liikkeellepanijoita ja hyödynsaajia ja valtiot vastuunkantajia, joiden ensisijaisena vastuuna on kunnioittaa, suojella ja noudattaa kaikkia ihmisoikeuksia niiden velvoitteidensa mukaisesti, jotka niille kuuluvat ihmisoikeuksia koskevan kansainvälisen oikeuden mukaisesti. EU palauttaa mieleen varaumansa, joka koskee luonnosta oikeudellisesti sitovaksi välineeksi oikeudesta kehitykseen ja lähestymistapoja, jotka voisivat heikentää valtioiden ihmisoikeusvelvoitteita asettamalla oikeuden kehitykseen muita ihmisoikeuksia tärkeämpään asemaan tai antamalla tällaisia oikeuksia valtioille. EU muistuttaa myös, että valtioilla on ensisijaisina vastuunkantajina velvollisuus varmistaa kaikkien ihmisoikeuksien täysimääräinen toteutuminen. EU vastustaa edelleen kaikkia ennen aikaisia tai epätasapainoisia prosesseja, puolustaa avointa, osallistavaa ja yhteisymmärrykseen perustuvaa lähestymistapaa ja vaatii täyttä yhdenmukaisuutta ihmisoikeuksia koskevan kansainvälisen oikeuden kanssa. EU jatkaa kansainvälisillä foorumeilla sekä prosessin että asiasisällön alalla tekemäänsä rakentavaa yhteistyötä rajoittamatta lopullista kantaansa.

52. EU tehostaa edelleen toimia, joilla vaalitaan kaikkia **pakolaisia, turvapaikanhakijoita, maan sisällä siirtymään joutuneita henkilöitä ja muuttajia** koskevaa kansainvälistä oikeutta sekä edistetään ja suojellaan heitä koskevia ihmisoikeuksia, erityisesti perusoikeutta hakea turvapaikkaa ja palauttamiskiellon periaatetta, ja kiinnittää erityistä huomiota haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin. EU edistää ja soveltaa jatkossakin ihmisoikeusperustaista lähestymistapaa muuttoliikkeyhteistyöhön. EU aikoo vastedeskin tarjota mahdollisuuksia kansallisen toimivallan mukaisiin laillisiin muuttoväyliin. EU kehottaa kaikkia valtioita ehkäisemään ja torjumaan **ihmiskauppaa ja muuttajien salakuljetusta** muun muassa ihmissalakuljetuksen vastaisen maailmanlaajuisen allianssin puitteissa. EU vahvistaa olevansa sitoutunut puuttumaan laittomaan muuttoliikkeeseen ja torjumaan muuttajien välineellistämistä poliittisiin tarkoituksiin, ihmisoikeuksia ja kansainvälistä oikeutta täysimääräisesti kunnioittaen. EU ei salli minkään maan käyttää väärin arvojaan, joihin kuuluu esimerkiksi oikeus hakea turvapaikkaa.
53. EU kehottaa kaikkia valtioita varmistamaan, että **terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntatoimissa**, myös niitä koskevassa tutkinnassa ja syytetoimien toteuttamisessa, noudatetaan täysin kansainvälistä oikeutta ja asetetaan keskiöön uhrien oikeudet. Terrorismin ja väkivaltaisten ääriliikkeiden torjunnassa ei saa rikkoa kansainvälistä oikeutta, ihmisoikeudet ja kansainvälinen humanitaarinen oikeus mukaan luettuina, eikä sitä saa välineellistää tätä varten.